

Література:

1. Про ратифікацію Конвенції про права дитини : Постанова Верховної Ради України від 27 лютого 1991 року № 789-ХІІ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/789-12#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-156>

Костік Андрій Сергійович

аспірант заочної форми навчання

кафедри адміністративно-правових

дисциплін інституту права та безпеки,

Одеський державний університет внутрішніх справ,

м. Одеса, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ПРОКУРОРАМИ, СЛІДЧИМИ ТА ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ

Дослідження проблем взаємодії між прокурорами, слідчими та оперативними підрозділами в контексті досудового розслідування привертають увагу багатьох вітчизняних науковців. Зокрема, І. І. Демідов у своїй праці наголошує на важливості чіткої організаційної взаємодії та координації між суб'єктами кримінального процесу для підвищення ефективності розслідувань та забезпечення дотримання законності [1]. Автор відзначає, що недостатня координація часто призводить до втрати доказів та порушення процесуальних строків, що негативно впливає на якість кримінального провадження.

Максим Юрійович Романов, старший слідчий у Головному слідчому управлінні Національної поліції України, у своїй дисертації акцентує увагу на необхідності удосконалення правового регулювання діяльності підрозділів дізнання, що виступають важливим ланцюгом у системі досудового розслідування та взаємодіють з прокуратурою через механізми процесуального нагляду [2]. Автор підкреслює, що правові прогалини та непослідовність у нормативній базі створюють труднощі у реалізації нагляду прокурора за дотриманням законності під час досудового розслідування.

У свою чергу, Артем Михайлюк, аспірант Національної академії Служби безпеки України, у дослідженні «Організаційно-правові засади судового контролю, прокурорського нагляду та взаємодії з громадськістю в діяльності підрозділів дізнання Національної поліції України» звертає увагу на важливість не лише внутрішньої координації

правоохоронних органів, але й залучення громадськості до контролю за законністю, що сприяє підвищенню прозорості та довіри до системи кримінального правосуддя [3]. Він акцентує, що розвиток таких взаємовідносин потребує належного правового забезпечення та вдосконалення організаційних механізмів.

Таким чином, аналіз робіт зазначених авторів демонструє, що основні проблеми співпраці прокуратури з органами досудового розслідування зосереджені у сфері недостатньої координації, недосконалого правового регулювання діяльності підрозділів дільництва, а також нестачі ефективних механізмів контролю за дотриманням законності. Водночас, науковці одностайні у думці, що усунення цих проблем є ключовим фактором для забезпечення ефективності кримінального провадження, дотримання прав людини та зміцнення верховенства права в Україні.

Незважаючи на чітке нормативне регулювання, у практиці взаємодії прокуратури з органами досудового розслідування існує низка системних проблем, що ускладнюють ефективне виконання завдань кримінального провадження і контролю.

Вітчизняні науковці виділяють два основних типи судового контролю за дотриманням прав людини під час досудового розслідування. Перший – превентивний контроль (попереджувальний або дозвільний), який полягає у наданні дозволу на проведення певних слідчих (розшукових) дій чи застосування заходів забезпечення кримінального провадження, що можуть обмежувати конституційні права і свободи особи. Другий тип – постфактум (наступний) контроль, що передбачає перевірку законності обмежень прав і свобод та їх відновлення у разі виявлення незаконного порушення шляхом оскарження рішень, дій або бездіяльності учасників кримінального процесу [4, с. 252]. Серед основних проблем, що ускладнюють ефективну співпрацю між прокурорами та органами досудового розслідування, виділяється надмірне навантаження на обидві сторони. В умовах обмежених ресурсів прокурори нерідко здійснюють процесуальне керівництво у великій кількості проваджень одночасно, що ускладнює контроль за якістю розслідування та сприяє формалізму у підготовці вказівок. Аналогічна ситуація спостерігається серед слідчих, яким часто бракує часу на глибокий аналіз матеріалів справи. Як наслідок, реалізація прокурорських вказівок відбувається без належного розуміння їхньої мети, що може призводити до помилок у процесуальних діях, необхідності їх повторного проведення або втрати доказів у судовому процесі.

Ще однією системною проблемою є неефективна комунікація між сторонами. Відсутність централізованої електронної платформи для

обміну інформацією унеможливило оперативний контроль за строками виконання вказівок і фіксацію змісту процесуального діалогу. Це значно знижує ефективність взаємодії, особливо у складних або міжвідомчих справах. Окрім цього, в системі правоохоронних органів досі не вирішене питання спеціалізації кадрів. Нестача фахівців, які мають глибокі знання у сферах економічних, кіберзлочинів або злочинів у сфері воєнного права, негативно впливає на якість розслідування. У випадках міжвідомчої співпраці додаткові труднощі виникають через відсутність чіткої координації: це породжує дублювання дій, суперечності у правових оцінках та затягування строків слідства.

Враховуючи виявлені проблеми, актуальним є пошук та впровадження заходів, спрямованих на підвищення ефективності співпраці прокуратури з органами досудового розслідування. Серед основних напрямів удосконалення можна виділити такі:

- удосконалення нормативної бази;
- впровадження електронних інструментів контролю та комунікації;
- підвищення професійного рівня учасників кримінального провадження;
- розвиток координаційних механізмів;
- оптимізація навантаження.

Необхідно деталізувати законодавчі норми, що регламентують повноваження прокурора на стадії досудового розслідування, зокрема щодо обсягу вказівок, критеріїв їх обов'язковості та строків виконання, а також створити єдиної цифрової платформи для обміну інформацією між прокурорами і слідчими сприятиме підвищенню оперативності, фіксації всіх процесуальних дій і дозволить ефективно контролювати строки виконання вказівок. Враховуючи, що Україна швидко розвивається у галузі державної цифровізації, така система зможе забезпечити автоматизовані нагадування, аналітику та доступ до документів.

Організація спеціалізованих тренінгів, семінарів, курсів підвищення кваліфікації для прокурорів та слідчих важливе для розвитку їх професійних компетенцій, особливо у сфері складних видів злочинів та сучасних методів розслідування. Так, наприклад, Centre of Policy and Legal Reforms у матеріалі 2024 року зробила аналіз ситуацію з кадровим резервом в прокуратурі. У матеріалі наголошується на проведенні відбору через конкурсну систему (Order № 236 від 14.10.2024) з метою знизити перевантаження прокурорів, підвищити їх якість та запровадити прозорі процедури – прямо пов'язано з необхідністю чіткого розподілу справ, зменшення формалізму і підвищення фаховості працівників [5]. А запровадження механізмів рівномірного розподілу проваджень серед прокурорів і слідчих, а також залучення додаткових кадрів і ресурсів

дозволить знизити перевантаження та підвищити якість досудового розслідування.

Основними формами співпраці є надання письмових вказівок, участь прокурора у слідчих діях, погодження процесуальних документів та контроль за дотриманням строків досудового розслідування. Однак на практиці існують суттєві проблеми: перевантаженість учасників, формалізм, низький рівень спеціалізації та недостатня координація між правоохоронними органами.

Для підвищення ефективності співпраці необхідно вдосконалювати нормативно-правову базу, впроваджувати сучасні цифрові інструменти контролю та комунікації, розвивати професійні компетенції учасників провадження, а також удосконалювати механізми міжвідомчої координації.

Впровадження запропонованих заходів сприятиме зміцненню правової держави, забезпеченню дотримання прав людини та оптимізації кримінального процесу, що є надзвичайно важливим у контексті реформування системи кримінальної юстиції України.

Література:

1. Демідов І. І. Взаємодія прокурора, слідчого з оперативними й іншими підрозділами під час проведення контрольованої поставки, контрольованої та оперативної закупки товарів, предметів і речовин у кримінальному провадженні. Науковий вісник (107). Київ, с. 252. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c3ef88c6-f3c6-4b26-91d4-60462987bedd/content>.

2. Романов М.Ю. Дисертація організаційно-правові засади забезпечення функціонування підрозділів дізнання національної поліції України. МВС України. Київ, 2022. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fbfd111a-2460-45ef-b311-3105843288ef/content>.

3. Михайлюк А. «Організаційно-правові засади процесуального нагляду за дотриманням законності на стадії досудового розслідування». Київ. 2019. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.6.52>.

4. Белоусов Ю., Венгер А. «Роль слідчого судді у кримінальному провадженні (2019–2020 роки): звіт за результатами дослідження». Ю. Белоусов, В. Венгер, А. Орлеан, Є. Крапивін, С. Шапутько, В. Яворська. Київ, 2020. 252 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/21147>.

5. НМЦПР – Centre of Policy and Legal Reforms (CPLR, 2024) [Електронний ресурс]. URL: <https://pravo.org.ua/en/analytical-materials/weekly-analysis-for-13-19-november/?com>.